

اظهار نظر کارشناسی درباره:
**«لایحه اصلاح قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴)
قانون محاسبات عمومی کشور»**

معاونت مطالعات بخش عمومی

دوره یازدهم – سال اول

شماره ثبت: ۱۱۲

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

کد موضوعی: ۲۳۰

شماره مسلسل: ۱۷۵۶۳

خردادماه ۱۴۰۰

به نام خدا

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
۱. توصیف لایحه پیشنهادی و سابقه تقنینی.....	۴
۲. تحلیل مزایا و معایب مجوز پرداخت اعتبارات پس از اتمام سال مالی (ماده واحده).....	۷
۳. تحلیل تبصره‌ها.....	۱۲
۴. بررسی مفاد لایحه از منظر حقوقی.....	۱۳
جمع‌بندی و پیشنهاد تقنینی.....	۱۶
پیوست ۱. خلاصه گزارش صندوق بین‌المللی پول در خصوص انتقال پرداخت به دوره آینده.....	۱۸
پیوست ۲. متن لایحه.....	۲۵

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«لایحه اصلاح قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴)
قانون محاسبات عمومی کشور»

چکیده

- موضوع لایحه اصلاح قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور، تمدید مدت انتقال پرداختها در سال آینده، نظاممند کردن گزارشهای صورتحساب پرداخت و دریافت دستگاهها و شرکتهای دولتی و حرکت به سمت حسابداری تعهدی است. این لایحه مشابه بند «و» و «ه» تبصره «۲۰» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ است که بند «ه» با توجه به ایرادات قانونی و ابهامات اجرایی در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ به تصویب نرسید. موارد مذکور در بند «و» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ در قوانین بودجه سالهای ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ نیز تکرار شده است.

- در این لایحه پیشنهاد انتقال هزینههای پرداخت نشده تا پایان سال آینده مطرح شده است، که علی‌رغم بهبود عملکرد دستگاههای اجرایی از منظر مدیریت مالی دولت و تواتر حسابرسی و محاسبات، دارای ایرادات زیادی است و ادبیات موضوع و همچنین تجربیات جهانی چنین اصلاحی را پیشنهاد نمی‌کند. همچنین ایرادات قانونی متعددی به این لایحه وارد است.

- انتقال پرداخت اعتبارات یک سال مالی به سال آینده - که در ادبیات موضوع با نام Carry Over از آن نام برده شده است^۱ چند هدف دارد که از مهم‌ترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

• **بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد و کارایی بیشتر تخصیص**

با افزایش زمان از طریق انتقال اعتبار انتظار می‌رود در برخی از طرحها که تشخیص درصد پیشرفت حقیقی و زمان بهره‌برداری پیش از اتمام پروژه دشوار است بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد امکانپذیر شود.

• **بهبود هزینه‌کرد دولت و جبران نارسایی‌های اجرای بودجه**

یکی از پدیده‌های قابل مشاهده در ماههای پایانی سال، ریخت‌وپاش دستگاهها و خریدهای غیرضروری با توجه به اتمام زمان اجرای بودجه سالیانه است. دلیل این اتفاق این است که ذی‌حسابها به بازگشت منابع به دولت به چشم فرصت از دست رفته هزینه‌کرد نگاه می‌کنند و از دیدگاه ذی‌حسابها و مدیران دستگاهها، بازگشت پول این علامت را به ناظر مالی می‌دهد که اعتبار تخصیص داده شده برای این

۱. این بخش از توضیحات با کمک از مقاله Technical Guidance Note Public Financial Management صندوق بین‌المللی پول نوشته شده که خلاصه آن در پیوست آمده است.

دستگاه بیش از نیاز آن دستگاه بوده و این می‌تواند تخصیص‌های آینده را دچار چالش کند. انتظار می‌رود که در صورتی که امکان انتقال اعتبارات به سال آینده ایجاد شود، این روند هزینه‌کردهای زاید در ماه‌های پایانی سال مدیریت خواهد شد.^۱

- از سوی دیگر علی‌رغم مزایای تعویق پرداخت اعتبارات به سال آینده، باید توجه داشت که مطابق مطالعات بین‌المللی این موضوع از چند منظر می‌تواند نظم مالی دولت را دچار چالش کند:

• **فرابودجه‌ریزی:** در صورتی که ضوابط مشخصی برای شناسایی اینکه بودجه تخصیص داده شده بیش از حد مورد نیاز بوده یا خیر وجود نداشته باشد و تمامی دستگاه‌ها بتوانند مصارف خود را به دوره آینده منتقل کنند، چنین اصلاحی تنها منجر به آزاد کردن دست دستگاه‌ها در زمان پرداخت شده و بودجه را از ساختار خود خارج می‌کنند. همچنین از آنجا که دستگاهی برای تشخیص اینکه در هر مورد خاص تعویق بودجه لازم است یا خیر، مشخص نشده، اجرای چنین سیاستی بدون محدودیت، به نوعی بودجه را از فرمت سالیانه خارج می‌کند.

• **زمان‌بندی پروژه‌ها و ایرادات نظارتی:** هرچه برای دولت زمان‌بندی اجرای پروژه مهم‌تر باشد، تعویق می‌تواند مشکل بیشتری ایجاد کند. این مسئله به‌ویژه در دو مورد محرک و تثبیت مالی دوچندان است. در زمانی که دولت از بسته‌های محرک مالی به‌منظور کاهش نوسانات چرخه‌های تجاری استفاده می‌کند، بسیار تمایل دارد که سیاست مورد نظر در لحظه اجرا شود و در این موارد، تعویق هزینه‌کرد اعتبارات، هدفگذاری مالی سالیانه دولت را تغییر می‌دهد.

- یکی دیگر از مشکلات نظام بودجه‌ریزی در ایران زمان طولانی انجام فرایند حسابرسی و محاسبه است که تمدید مهلت پرداخت اعتبارات، منجر به افزایش آن می‌شود. هم‌اکنون گزارش‌های دستگاه‌ها پس از مردادماه در اختیار دستگاه‌های حسابرسی قرار می‌گیرد که باعث می‌شود زمانی تخلفات احتمالی و نواقص عملکردی برای دستگاه‌های نظارتی و قضایی مشخص شود که زمان زیادی از بودجه گذشته و امکان پیگیری توسط نمایندگان نیز کاهش یافته است. لذا تمدید مهلت پرداخت اعتبارات یک سال مالی، فرایند حسابرسی و نظارت مالی را طولانی‌تر خواهد کرد.

- **مطالعه سایر کشورها نشان می‌دهد که حتی در کشورهای توسعه‌یافته نیز انتقال پرداختی‌ها بین دو سال تحت نظارت جدی و شرایط خاصی صورت می‌گیرد؛** به‌طور مثال اولاً در بسیاری از این کشورها حجم پرداخت‌های به تعویق افتاده نمی‌تواند از ۳-۵ درصد کل تخصیص فراتر برود و محدودیت‌هایی بر انباشت این معوقات نیز گذاشته شده است. از سوی دیگر در برخی از کشورها نظیر

۱. البته در مورد هزینه‌های زائد، سازوکار ارزیابی و تخصیص براساس عملکرد گذشته دستگاه اجرایی می‌تواند این دغدغه را برطرف کند. به‌عبارتی افزایش نظارت مالی و بررسی کیفیت هزینه‌های انجام شده در پایان دوره و ملاک قرار دادن آن برای تصمیم در مورد بودجه سال‌های آتی می‌تواند کنترل‌کننده هزینه‌های زائد باشد. از سوی دیگر می‌توان مشوق‌هایی را برای دستگاه‌هایی که اعتبارات را به خزانه بازمی‌گردانند در نظر گرفت.

آلمان مصارفی که لازم است در آنها مجوز تعویق وجود داشته باشد به صورت مورد به مورد بررسی می‌شوند و تنها پس از تأیید امکان تعویق حاصل می‌شود.

- با در نظر گرفتن جمیع نکات کارشناسی در مورد این مسئله یکی از این توصیه‌ها، محدود کردن تعویق مصارف به برخی از پروژه‌های سرمایه‌گذاری و عمرانی بزرگ است، البته تعمیم این تعویق به اعتبارات هزینه‌ای و عملیاتی چندان توصیه نمی‌شود. حتی در صورت در نظر گرفتن تعویق برای سایر هزینه‌ها لازم است این موضوع پس از نظارت و تأیید دولت و با سقف قانونی انجام شود.

- همچنین پیش از تصویب هرگونه مصوبه در این مورد، لازم است اثر اصلاحیه سال ۱۳۷۹ در تمدید چهارماهه این زمان بر رفع مشکلات مربوط به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بررسی و با سیاست‌های جایگزین مقایسه شود. به‌عنوان مثال براساس گزارش عملکرد مالی دولت در بودجه عمرانی در چهار ماه اولیه سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۷، عملاً کمترین عملکرد در مقایسه با یک‌دوازدهم بودجه مصوب مشاهده می‌شود. این امر نشان می‌دهد که امکان تعویق پرداخت اعتبارات باعث شده تا در ماه‌های ابتدای سال با توجه به تخصیص‌های قبلی کمترین پرداخت صورت گیرد. در مقایسه با این سیاست در بند «ز» تبصره «۵» قانون بودجه ۱۳۹۷ به‌منظور استمرار پرداخت، اجازه پرداخت اوراق درون‌سالی حداکثر تا شهریورماه به طرح‌های عمرانی داده شد تا مصرف هموار شود. (در نمودار ارائه شده در گزارش اثر این تصمیم مشهود است) با تصویب این بند بخشی از ضرورت انتقال پرداخت به سال آینده کاهش یافت. چراکه پرداخت می‌تواند به اتکای اوراق درون‌سالی، در سه‌ماهه ابتدایی سال رخ دهد و تحت این شرایط دستگاه‌ها برای هزینه‌کرد مبالغ تخصیص داده شده فرصت بیشتری خواهند داشت.

- از منظر حقوقی تغییرات ایجاد شده در متن قوانین مختلف به‌موجب این لایحه، فراتر از دو ماده قانونی مطرح شده در عنوان است و بجز قوانین مطرح شده در تبصره «۵»، این لایحه با مواد (۹۸، ۱۳۲ و ۱۳۳) قانون محاسبات عمومی نیز همخوانی ندارد و لازم است که این قوانین به تبصره «۵» افزوده شوند.

۱. توصیف لایحه پیشنهادی و سابقه تقنینی

موضوع دو ماده (۶۳) و (۶۴)^۱ قانون محاسبات عمومی نحوه هزینه‌کرد، صورتحساب دریافت و پرداخت و نحوه برخورد با اعتبارات هزینه‌نشده در اختیار دستگاه اجرایی است. چالش بازگشت اعتبارات هزینه‌نشده و همچنین اصلاحات جدید در حوزه حسابداری تعهدی، باعث شده تا پس از تصویب مواد (۶۳) و (۶۴) در قانون محاسبات عمومی مصوب سال ۱۳۶۶، این دو ماده قانونی مکرراً دچار اصلاحات موقت و دائمی بشوند؛ به‌طور نمونه در سال ۱۳۷۹ در دو ماده مورد اشاره اصلاحاتی^۲ صورت گرفت که براساس آن مهلت پرداخت اعتبارات عمرانی^۳ به تیرماه سال بعد افزایش یافت.^۴ در لایحه اخیر نیز بخش‌هایی از تبصره «۲۰» لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ به‌ویژه بند «و» و «ه» تبصره «۲۰» و حکم تبصره بند «۴» ماده

۱. **ماده (۶۲)** - کلیه اعتبارات جاری و عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) منظور در قانون بودجه کل کشور تا آخر سال مالی قابل تعهد و پرداخت است و مانده وجوه اعتبارات مصرف نشده هر سال باید حداکثر تا پایان فروردین‌ماه سال بعد به خزانه برگشت داده شود. تعهداتی که تا آخر سال مالی مربوط با رعایت مقررات در حدود اعتبار مصوب ایجاد شده و پرداخت نشده باشد در سال‌های بعد به شرح زیر قابل پرداخت خواهد بود:

۱. تعهدات مربوط به اعتبارات جاری از محل اعتبار خاصی که تحت عنوان (تعهدات پرداخت نشده بودجه مصوب سال‌های قبل) در بودجه سال‌های بعد منظور می‌شود.
 ۲. تعهدات مربوط به سال‌های ۱۳۵۲ به بعد طرح‌های عمرانی پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیه تعهد از محل اعتباری که در سال‌های بعد ضمن موافقتنامه طرح‌های مربوط منظور می‌شود.
 ۳. تعهدات سنوات مذکور در بند «۲» در مورد طرح‌هایی که عملیات آنها خاتمه یافته و یا کلاً متوقف گردیده است پس از رسیدگی و تأیید مقامات مجاز دستگاه‌های اجرایی در زمان تأدیه تعهد و با موافقت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور [۸] در قالب طرحی که اعتبار آن محل برنامه مربوط و یا از محل ردیف خاصی که به همین منظور در بودجه هر سال پیش‌بینی می‌شود.
تبصره «۱» - بهای کالا یا خدمات موضوع قراردادهایی که در هر سال مالی برای تأمین احتیاجات همان سال طبق مقررات منعقد و از محل اعتبارات جاری و یا عمرانی مصوب تأمین شده است مشروط بر آنکه پایان مدت قرارداد حداکثر آخر همان سال مالی بوده، ولی به عللی که خارج از اختیار طرفین قرارداد و یا یکی از آنها است کلاً و یا بعضاً در سال مالی بعد به مرحله تعهد می‌رسد با تأیید وزارت امور اقتصادی و دارایی حسب مورد از محل اعتبارات مذکور در بندهای «۱» یا «۲» این ماده قابل پرداخت است.

تبصره «۲» - وزارت امور اقتصادی و دارایی مجاز است ترتیبی اتخاذ نماید که در صورت لزوم مانده وجوه مصرف نشده مربوط به اعتبارات واحدهای خارج از کشور وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در پایان هر سال مالی با رعایت مفاد این‌نامه موضوع ماده (۵۴) این قانون به پای تنخواه‌گردان سال بعد واحدهای مذکور محسوب گردد.

تبصره «۳» - چک‌هایی که تا پایان هر سال عهده حساب‌های خزانه صادر می‌شود پرداخت آن سال محسوب می‌شود. [۹]
ماده (۶۳) - اعتبارات مصوب از محل درآمدهای اختصاصی تا آخر سال مالی در حدود وصولی درآمدهای مربوط قابل تعهد و پرداخت می‌باشد و مانده وجوه اعتبارات از محل درآمد اختصاصی مصرف نشده هر سال باید تا پایان فروردین‌ماه سال بعد به خزانه برگشت داده شود تا به حساب درآمد عمومی کشور منظور گردد. تعهداتی که تا آخر سال مالی با رعایت مقررات در حدود اعتبار مصوب و درآمدهای وصولی مربوط ایجاد شده و پرداخت نشده باشد در سال‌های بعد از محل اعتبار موضوع بند «۱» ماده (۶۲) این قانون قابل پرداخت خواهد بود.

۲. به‌موجب قانون مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۵ مهلت‌های مذکور در مواد (۶۳) و (۶۴) به شرح ذیل اصلاح گردیده است:
 ماده‌واحد - مهلت‌های مذکور در مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ برای تعهد و پرداخت هزینه‌های جاری و عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) اعم از اینکه از محل اعتبارات عمومی و یا اختصاصی تأمین شده و تا پایان سال مالی توسط خزانه‌داری کل در اختیار ذی‌حسابی دستگاه‌های ذی‌ربط قرار گرفته باشند به ترتیب برای هزینه‌های جاری پایان فروردین‌ماه و هزینه‌های عمرانی پایان تیرماه سال بعد اصلاح می‌گردد. مانده وجوه مصرف نشده تا تاریخ‌های مذکور پس از انقضای مهلت طرف ده روز به خزانه واریز می‌گردند. کلیه قوانین و مقررات عام و خاص مغایر از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون لغو می‌گردند.

تبصره «۱» - آخرین مهلت تهیه و ارائه صورتحساب دریافت و پرداخت نهایی موضوع ماده (۹۵) قانون محاسبات عمومی کشور پایان مردادماه سال بعد خواهد بود.

۳. **نشیسته ذکر است که** چنانچه طرح تملک دارایی سرمایه‌ای با مبلغی کمتر از میزان مصوب در پایان سال خاتمه یافت، لزومی به انتقال وجه باقی‌مانده به سال بعد نیست. لذا توصیه می‌شود در این بخش واژه طرح‌های خاتمه‌نیافته اضافه شود.
 ۴. در بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور طرح تمدید ضرب‌العجل مربوطه به شهریورماه مطرح شد و به تصویب نرسید. همچنین قانون تمدید مهلت جذب اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی سال ۱۳۹۵ کل کشور مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۷ نیز اصلاحیه‌ای موقت بر این دو ماده بود. در آخرین نمونه پیش از لایحه مورد بررسی در تبصره «۲۰» ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ این موضوع مطرح شد که علی‌رغم تصویب در مجلس شورای اسلامی بخش مربوط به توقیف هزینه‌ها به دوره آینده (بند «ه» تبصره «۲۰» لایحه بودجه ۱۳۹۸) به دلیل مغایرت با قانون اساسی مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفت و در بازبینی از مصوبات مجلس حذف شد.

(۲۶) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» با تغییراتی در قالب اصلاحیه به اصلاحیه سال ۱۳۷۹ مطرح شده است.

مفاد لایحه پیشنهادی که متن آن در پیوست ۲ ارائه شده است را می‌توان در چند عنوان زیر خلاصه کرد:

الف) (ماده واحد) افزایش مهلت هزینه‌کرد اعتبارات جاری و عمرانی به ترتیب از فروردین و تیرماه سال بعد از سال مالی بودجه به پایان سال بعد

طبق مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ مهلت قانونی برای پرداخت هزینه‌های جاری و اعتبارات عمرانی تا پایان سال مالی بوده و در صورت عدم مصرف لازم است وجوه مذکور به خزانه برگشت داده شود. این احکام در اصلاحیه سال ۱۳۷۹ برای اعتبارات عمرانی تا تیرماه سال بعد افزایش یافت. در ماده پیشنهادی این زمان برای اعتبارات جاری و عمرانی تا پایان سال مالی بعد افزایش یافته است.

ب) (تبصره «۱») کاهش مهلت تعیین‌شده برای ارسال صورتحساب دریافت و پرداخت، ترازنامه و حساب سود و زیان موضوع مواد (۹۵)، (۹۸)، (۹۹) و (۱۰۰) قانون محاسبات عمومی

آخرین مهلت تهیه صورتحساب پرداخت و دریافت موضوع ماده (۹۵) قانون محاسبات عمومی از خردادماه به اردیبهشت‌ماه سال بعد کاهش یافته و متناسب با این کاهش، مهلت زمانی مربوط به ماده (۹۹)^۱ (صورتحساب دریافت و پرداخت‌های سالیانه کلیه مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) قانون محاسبات عمومی) نیز کم شده است. همچنین برای ارسال ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۹۸)^۲ این قانون نیز پایان خردادماه به‌عنوان مهلت زمانی تعیین شده است.

ج) (تبصره «۲») تعیین سقف زمانی ارائه صورتهای مالی موضوع بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق (۲) در بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق (۲) وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و سایر دستگاه‌های اجرایی در موارد استفاده از بودجه عمومی دولت، مکلف شده‌اند که صورتهای مالی خود را براساس استانداردهای حسابداری بخش عمومی کشور (تدوین شده توسط سازمان حسابرسی) در چارچوب دستورالعمل‌های حسابداری وزارت امور اقتصادی و دارایی (برمبنای حسابداری تعهدی) تهیه کنند. در متن تبصره «۲» این لایحه سقف زمانی ارائه صورتهای مالی حسابرسی شده این دستگاه‌ها تیرماه تعیین شده است.

۱. **ماده (۹۹)** - شرکت‌های دولتی مکلفند صورتحساب دریافت و پرداخت طرح‌های عمرانی (اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت) خود را طبق دستورالعملی که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تنظیم خواهد شد تهیه و پس از تصویب مجمع عمومی مربوط بلافاصله جهت درج در صورتحساب عملکرد سالیانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند. مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت موضوع ماده (۱۲۰) این قانون نیز مشمول حکم این ماده می‌باشند.

۲. **ماده (۱۰۰)** - کلیه مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موضوع ماده (۵) این قانون مکلفند صورتحساب دریافت و پرداخت سالیانه خود اعم از اعتبارات جاری و یا طرح‌های عمرانی (اعتبارات سرمایه‌گذاری ثابت) را مطابق دستورالعملی که از طرف وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و ابلاغ خواهد شد تنظیم و پس از تصویب مراجع ذی‌ربط حداکثر تا پایان شهریورماه سیال بعد جهت درج در صورتحساب عملکرد سالیانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال دارند.

تبصره - نهادهای و مؤسسات مشمول این ماده پس از به تصویب رسیدن آیین‌نامه مالی مربوط در اجرای تبصره «۶» ماده (۷۲) این قانون در مورد تنظیم و ارسال صورتحساب‌های فوق در موعد و به‌ترتیب مقرر در آیین‌نامه مذکور عمل خواهند کرد.

۲. **ماده (۹۸)** - شرکت‌های دولتی مکلفند ترازنامه و حساب سود و زیان خود را بلافاصله پس از تصویب مجمع عمومی مربوط برای درج در صورتحساب عملکرد سالیانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند.

د) تبصره «۲» تمدید مهلت اجرای حسابداری تعهدی و تکلیف به نگارش آیین‌نامه اجرایی

نحوه گزارشگری و حسابرسی صورت‌های مالی

مطابق تبصره بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب سال ۱۳۹۳ فرصت اجرای کامل حسابداری تعهدی سه سال تعیین شده^۱ که در تبصره «۲» لایحه، پیشنهاد تمدید مهلت تا پایان برنامه ششم توسعه ارائه شده است. از سوی دیگر پیشنهاد شده که آیین‌نامه اجرایی نحوه گزارشگری و حسابرسی صورت‌های مالی، ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون، به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و دیوان محاسبات کشور به تصویب هیئت وزیران برسد و مرجع و نحوه حسابرسی بند «پ» ماده (۱)^۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مشمول حکم این تبصره باشد.

ه) تبصره «۳» کاهش مهلت تعیین شده برای ارائه صورتحساب عملکرد بودجه هر سال

مالی و اصلاحیه آن

مطابق ماده (۱۰۳) قانون محاسبات عمومی^۳ وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است صورتحساب عملکرد هر سال مالی را تا پایان آذرماه سال بعد مطابق موارد مذکور در این ماده به دیوان محاسبات و هیئت وزیران تسلیم کند. این مهلت، در لایحه پیشنهادی به پایان شهریورماه کاهش یافته است. همچنین عنوان شده که وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است اصلاحیه صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی موضوع ماده (۵)^۴ قانون تفریح بودجه سال‌های پس از انقلاب مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۲ را حداکثر تا پانزدهم اسفندماه سال بعد به دیوان محاسبات کشور و هیئت وزیران ارسال کند.

۱. تبصره - نحوه و زمان‌بندی اجرای کامل حسابداری تعهدی (حداکثر ظرف مدت سه سال) طبق آیین‌نامه اجرایی است که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و دیوان محاسبات کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۲. پ - دولت موظف است از سال ۱۳۹۴ به بعد، هم‌زمان با ارائه لایحه بودجه، جدول بدهی‌ها و مطالبات قطعی‌شده و تعهدات دولت به اشخاص حقوقی خصوصی و تعاونی و مؤسسات عمومی غیردولتی و بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و تعهدات آنها به دولت را که به تأیید سازمان حسابرسی کشور رسیده است، به مجلس شورای اسلامی ارائه کند.

۳. ماده (۱۰۳) - وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است صورتحساب عملکرد هر سال مالی را حداکثر تا پایان آذرماه سال بعد طبق تقسیمات و عناوین درآمد و سایر منابع تأمین اعتبار و اعتبارات مندرج در قانون بودجه سال مربوط تهیه و همراه با صورت گردش نقدی خزانه حاوی اطلاعات زیر:

الف) صورتحساب دریافت‌های خزانه شامل: ۱. موجودی اول سال خزان، ۲. درآمدهای وصولی سال مالی مربوط، ۳. سایر منابع تأمین اعتبار، ۴. واريز پيش‌پرداخت‌های سال‌های قبل.

ب) صورتحساب پرداخت‌های خزانه شامل: ۱. پرداختی از محل اعتبارات و سایر منابع تأمین اعتبار منظور در قانون بودجه سال مربوط، ۲. پیش‌پرداخت‌ها، ۳. پیش‌پرداخت‌های سال‌های قبل که به پای اعتبارات مصوب سال مالی منظور شده است، ۴. موجودی آخر سال.

به‌طور هم‌زمان یک نسخه به دیوان محاسبات کشور و یک نسخه به هیئت وزیران تسلیم نماید.

۴. ماده (۵) - مسئولان مربوط در دستگاه‌های مشمول این قانون من‌جمله شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قانون به آنها مستلزم ذکر نام است مکلفند اطلاعات و مدارک مربوط به حساب‌های سنوات مذکور را که به‌نحوی از آنها در رابطه با تهیه و تنظیم صورتحساب عملکرد سالیانه بودجه کل کشور هر سال مورد مطالبه وزارت امور اقتصادی و دارایی قرار می‌گیرد در اسرع وقت تهیه و به وزارت مذکور ارسال نمایند.

تبصره - سازمان تأمین اجتماعی مکلف است درآمدهای وصولی و عملکرد هزینه‌های هر سال خود را با همان عناوین و مشخصات و طبقه‌بندی که در قانون بودجه سال مربوط برای آن پیش‌بینی شده یا می‌شود براساس ضوابط مقرر در این قانون جهت درج در صورتحساب عملکرد سالیانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی اعلام نماید.

و) (تبصره «۴») تغییر دوره ارائه صورتحساب‌های دریافت و پرداخت به وزارت امور اقتصادی و دارایی، از ماهیانه به فصلی

مطابق ماده (۹۵) قانون محاسبات عمومی کلیه ذی‌حسابان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مکلفند نسخه اول صورتحساب دریافت و پرداخت هر ماه را همراه با اصل اسناد و مدارک مربوط، تا آخر ماه بعد و حساب نهایی هر سال را حداکثر تا پایان خرداد سال بعد به دیوان محاسبات تحویل و نسخه دوم صورتحساب‌های مذکور را بدون ضمیمه کردن اسناد و مدارک به‌نحوی که وزارت امور اقتصادی و دارایی معین می‌کند، به وزارت نامبرده ارسال نمایند. در متن لایحه پیشنهاد شده است که صورتحساب‌های دریافت و پرداخت هر فصل بدون ضمیمه کردن اسناد و مدارک به‌نحوی که وزارت امور اقتصادی و دارایی معین می‌کند تا آخر ماه پس از آن به وزارت مذکور ارسال شود.

جدول. تغییرات در زمان‌بندی حسابرسی بودجه سنواتی بر مبنای لایحه پیشنهادی

موضوع	مهلت فعلی	مهلت پیشنهادی
هزینه‌کرد اعتبارات عمرانی	پایان تیر سال بعد	پایان اسفند سال بعد
هزینه‌کرد اعتبارات جاری	پایان فروردین سال بعد	پایان اسفند سال بعد
مهلت تهیه صورتحساب پرداخت و دریافت ماده (۹۵)	پایان مرداد سال بعد	پایان اردیبهشت سال بعد
مهلت تهیه صورتحساب پرداخت و دریافت ماده (۱۰۰) (دستگاه اجرایی)	پایان شهریور سال بعد	پایان اردیبهشت سال بعد
مهلت تهیه صورتحساب پرداخت و دریافت ماده (۹۹) (شرکت‌های دولتی)	---	پایان اردیبهشت سال بعد
مهلت ارسال صورتهای مالی شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۹۸)	---	پایان خرداد سال بعد
مهلت ارائه صورتهای مالی موضوع بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق (۲)	---	پایان تیر سال بعد
مهلت ارائه صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی موضوع ماده (۱۰۳)	پایان آذر سال بعد	پایان شهریور سال بعد
مهلت ارائه اصلاحیه صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی	---	پانزده اسفند سال بعد

۲. تحلیل مزایا و معایب مجوز پرداخت اعتبارات پس از اتمام سال مالی (ماده واحد)

اجازه پرداخت پس از پایان سال مالی به‌ویژه در طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای آن طور که در مقدمه لایحه آمده است با هدف افزایش کارایی و اثربخشی در مصرف منابع دولت صورت می‌گیرد. روش‌های مختلفی برای ایجاد این اثربخشی وجود دارد که انتقال پرداخت تنها یکی از آنهاست.

انتقال پرداخت اعتبارات یک سال مالی به سال آینده - که در ادبیات با نام Carry Over از آن

نام برده شده است^۱ - چند هدف دارد که از مهم‌ترین آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد و کارایی بیشتر تخصیص: با افزایش زمان و با توجه به اینکه در برخی از طرح‌ها تشخیص درصد پیشرفت حقیقی و زمان بهره‌برداری پیش از اتمام پروژه دشوار است،

۱. این بخش از توضیحات با کمک از مقاله Technical Guidance Note Public Financial Management صندوق بین‌المللی پول نوشته شده که خلاصه آن در پیوست آمده است.

تعویق پرداخت‌ها امکان تحقق بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد را بالا می‌برد. همچنین با افزایش زمان، اطلاعات بیشتری برای سیاستگذار افشا شده و او بهتر می‌تواند در مورد میزان مورد نیاز از منابع و نحوه آن تصمیم‌گیری کند.

• **بهبود هزینه‌کرد دولت و جبران نارسایی‌های اجرای بودجه:** یکی از پدیده‌های قابل مشاهده در ماه‌های پایانی سال، ریخت‌وپاش دستگاه‌ها و خریدهای غیرضروری با توجه به اتمام زمان اجرای بودجه سالیانه است. دلیل این اتفاق این است که ذی‌حساب‌ها به بازگشت منابع به دولت به چشم فرصت از دست رفته هزینه‌کرد نگاه می‌کنند و از دیدگاه ذی‌حساب‌ها و مدیران دستگاه‌ها، بازگشت پول این علامت را به ناظر مالی می‌دهد که اعتبار تخصیص داده شده برای این دستگاه بیش از نیاز آن دستگاه بوده و این می‌تواند تخصیص‌های آینده را دچار چالش کند. در صورتی که امکان انتقال اعتبارات به سال آینده ایجاد شود، این روند هزینه‌کردهای زائد در ماه‌های پایانی سال مدیریت خواهد شد. البته در مورد هزینه‌های زائد، سازوکار ارزیابی و تخصیص براساس عملکرد گذشته دستگاه اجرایی می‌تواند این دغدغه را برطرف کند. به عبارتی افزایش نظارت مالی و بررسی کیفیت هزینه‌های انجام شده در پایان دوره و ملاک قرار دادن آن برای تصمیم در مورد بودجه سال‌های آتی می‌تواند کنترل‌کننده هزینه‌های زائد باشد. ازسوی دیگر می‌توان مشوق‌هایی را برای دستگاه‌هایی که اعتبارات را به خزانه باز می‌گردانند در نظر گرفت.

ازسوی دیگر علی‌رغم مزایای تعویق پرداخت اعتبارات به سال آینده، باید توجه داشت که مطابق مطالعات بین‌المللی این موضوع از چند منظر می‌تواند نظم مالی دولت را دچار چالش کند:

– **فرابودجه‌ریزی:** در صورتی که ضوابط مشخصی برای شناسایی اینکه بودجه تخصیص داده شده بیش از حد مورد نیاز بوده یا خیر وجود نداشته باشد و تمامی دستگاه‌ها بتوانند مصارف خود را به دوره آینده منتقل کنند، چنین اصلاحی تنها منجر به آزاد کردن دست دستگاه‌ها در زمان پرداخت شده و بودجه را از ساختار خود خارج می‌کند. همچنین از آنجا که دستگاهی برای تشخیص اینکه در هر مورد خاص تعویق بودجه لازم است یا خیر، مشخص نشده، اجرای چنین سیاستی بدون محدودیت، به نوعی بودجه را از فرمت سالیانه خارج می‌کند.

– **زمان‌بندی پروژه‌ها و ایرادات نظارتی:** هرچه برای دولت زمان‌بندی اجرای پروژه مهم‌تر باشد، تعویق می‌تواند مشکل بیشتری ایجاد کند. این مسئله به‌ویژه در دو مورد محرک و تثبیت مالی دوچندان است. در زمانی که دولت از بسته‌های محرک مالی به‌منظور کاهش نوسانات چرخه‌های تجاری استفاده می‌کند، بسیار تمایل دارد که سیاست مورد نظر در لحظه اجرا شود و در این موارد، تعویق هزینه‌کرد اعتبارات، هدفگذاری مالی سالیانه دولت را تغییر می‌دهد.

باید توجه داشت که در حال حاضر نیز تا چهار ماه امکان تعویق پرداخت‌های مربوط به یک سال مالی وجود دارد و باید پرسید آیا مجوز موجود در قوانین فعلی (چهار ماه برای طرح‌های عمرانی و یک ماه برای اعتبارات جاری) برای وصول به این مزایا کافی است یا خیر؟

یکی دیگر از مشکلات نظام بودجه‌ریزی در ایران زمان طولانی انجام فرایند حسابرسی و محاسبه است که تمدید مهلت پرداخت اعتبارات، منجر به افزایش آن می‌شود. هم‌اکنون گزارش‌های دستگاه‌ها پس از مردادماه در اختیار دستگاه‌های حسابرسی قرار می‌گیرد که باعث می‌شود زمانی تخلفات احتمالی و نواقص عملکردی برای دستگاه‌های نظارتی و قضایی مشخص شود که زمان زیادی از بودجه گذشته و امکان پیگیری توسط نمایندگان نیز کاهش یافته است. لذا تمدید مهلت پرداخت اعتبارات یک سال مالی، فرایند حسابرسی و نظارت مالی را طولانی‌تر خواهد کرد.

با توجه به وجود مخاطرات بیان شده لازم است تا با در نظر گرفتن جمیع نکات کارشناسی در مورد این مسئله تصمیم‌گیری کرد. یکی از این توصیه‌ها، محدود کردن تعویق مصارف به برخی از پروژه‌های سرمایه‌گذاری و عمرانی بزرگ است، البته تعمیم این تعویق به اعتبارات هزینه‌ای و عملیاتی چندان توصیه نمی‌شود.

مطالعه سایر کشورها هم نشان می‌دهد که حتی در کشورهای توسعه‌یافته نیز انتقال پرداختی‌ها بین دو سال تحت نظارت جدی و شرایط خاصی صورت می‌گیرد؛ به‌طور مثال اولاً،

در بسیاری از این کشورها حجم پرداخت‌های به تعویق افتاده نمی‌تواند از ۳-۵ درصد کل تخصیص فراتر برود و محدودیت‌هایی بر انباشت این معوقات نیز گذاشته شده است. ازسوی دیگر در برخی از کشورها نظیر آلمان مصارفی که لازم است در آنها مجوز تعویق وجود داشته باشد به صورت مورد به مورد بررسی می‌شوند و تنها پس از تأیید امکان تعویق حاصل می‌شود.^۱

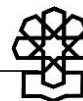
با توجه به این تجربه اگر قرار است پرداخت برخی اعتبارات مربوط به یک سال مالی، به سال آینده منتقل شود، لازم است این موضوع پس از نظارت و تأیید دولت و با سقف قانونی صورت بگیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود پیش از تصویب هرگونه طرحی در این مورد، اثر اصلاحیه سال ۱۳۷۹ در تمدید چهارماهه این زمان بر حسابداری تعهدی و همچنین رفع مشکلات مربوط به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بررسی شود. چراکه با بررسی آسیب‌شناسانه این تغییر بهتر می‌توان در مورد میزان اثرگذاری افزایش این مدت بر حل مشکلات پروژه‌های عمرانی قضاوت کرد.

در نمودار ذیل درصد عملکرد ماهیانه جاری و عمرانی در مقایسه با یک‌دوازدهم بودجه مصوب هر سال در بازه ۱۳۸۶-۱۳۹۷ ترسیم شده است. در بودجه جاری در ماه اول (بخش هاشورخورده نمودار) و در بودجه عمرانی در چهار ماه اولیه سال عملاً کمترین عملکرد را در مقایسه با یک‌دوازدهم بودجه

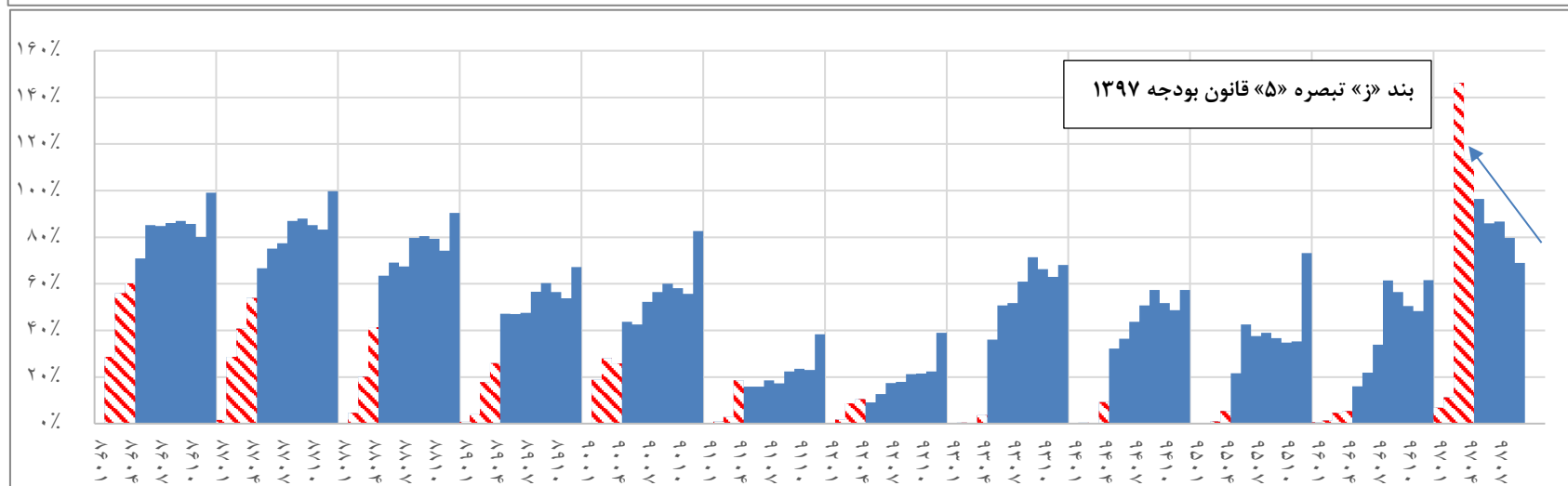
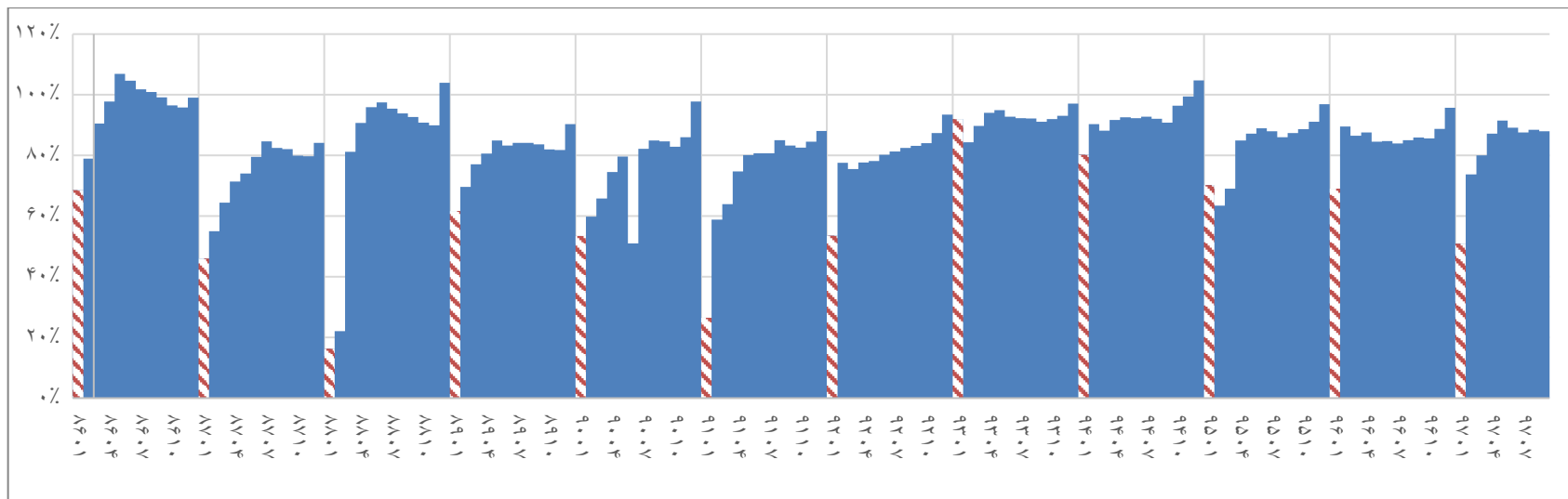
۱. در پیوست مفصلاً این تجربیات آورده شده است.

مصوب مشاهده می‌کنیم. این امر نشان می‌دهد که امکان تعویق پرداخت اعتبارات باعث شده تا در ماه‌های ابتدای سال با توجه به تخصیص‌های قبلی کمترین پرداخت را داشته باشیم.

در بند «ز» تبصره «۵» قانون بودجه ۱۳۹۷ به‌منظور استمرار پرداخت، اجازه پرداخت اوراق درون‌سالی حداکثر تا شهریورماه به طرح‌های عمرانی داده شد تا مصرف هموار شود (در نمودار پایین و در سال ۱۳۹۷ اثر این تصمیم مشهود است). با تصویب این بند بخشی از ضرورت انتقال پرداخت به سال آینده کاهش یافت. چراکه پرداخت می‌تواند به اتکای اوراق درون‌سالی، در سه‌ماهه ابتدایی سال رخ دهد و تحت این شرایط دستگاه‌ها برای هزینه‌کرد مبالغ تخصیص داده شده فرصت بیشتری خواهند داشت.

نمودار ۱. مقایسه درصد عملکرد هزینه جاری ماهیانه در مقایسه با یک‌دوازدهم بودجه مصوب (بالا) و عملکرد ماهیانه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در مقایسه با یک‌دوازدهم بودجه مصوب (پایین) بخش هاشورخوردده ماه‌هایی از سال است که طبق اصلاحیه سال ۱۳۷۹ می‌تواند اعتبارات سال گذشته را در آن مصرف نماید.

۳. تحلیل تبصره‌ها

تبصره‌های مربوط به صورت حساب پرداخت در این لایحه^۱، ناظر به حسابداری تعهدی است، اما باید توجه داشت که برای اجرای کامل حسابداری تعهدی، علاوه بر مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی، در قوانین دیگری نیز به نحوه بودجه‌ریزی اشاره شده که می‌بایست مطابق این اصلاحیه تعدیل شوند. از جمله این قوانین، تخصیص اعتبار در ماده (۱۹) (اختیارات دستگاه اجرایی در هزینه‌کرد) و ۳۰ قانون برنامه و بودجه (بودجه‌ریزی عملیاتی)^۲ و ماده (۷۹)^۳ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (افزایش اعتبار هزینه در بودجه سالیانه) و نیز سایر احکام مربوط به پرداخت‌ها، تأمین اعتبار، اعتبار مصوب، صورت‌های مالی نقدی و مانده وجوه مصرف نشده است.

از سوی دیگر تبصره‌های «۱»، «۲»، «۳»، «۴» و «۵» لایحه، مشابه مفاد بند «ه» تبصره «۲۰» ماده واحد قانون بودجه سال ۱۳۹۸ است که با اصلاحات و الحاقاتی برای دائمی کردن آن ارائه شده است. با این حال ایرادات و ابهاماتی بر تبصره‌های لایحه پیشنهادی به شرح زیر وارد است:

۱. ماده (۱۳۲) قانون محاسبات عمومی^۴ - که به مهلت تهیه و تصویب صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی تا پایان شهریورماه اشاره دارد - با این اصلاحیه همخوانی ندارد و باید تکلیف این قانون مشخص

۱. **تبصره «۱»** - آخرین مهلت تهیه و ارائه صورتحساب دریافت و پرداخت موضوع مواد (۹۵)، (۹۹) و (۱۰۰) قانون محاسبات عمومی کشور تا پایان اردیبهشت‌ماه سال بعد خواهد بود. ارسال صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۹۸) قانون مذکور نیز بلافاصله پس از تهیه به‌همراه گواهی هیئت مدیره یا هیئت عامل حسب مورد، حداکثر تا پایان خردادماه سال بعد الزامی است.

تبصره «۲» - مهلت مقرر در تبصره بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) برای اجرای حسابداری تعهدی، تا پایان قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۹۵ - تمدید می‌شود و آخرین مهلت ارائه صورت‌های مالی موضوع بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) پس از حسابرسی تا پایان تیرماه سال بعد خواهد بود. آیین‌نامه اجرایی نحوه گزارشگری و حسابرسی صورت‌های مالی، طرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون، به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و دیوان محاسبات کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. مرجع و نحوه حسابرسی بند «پ» ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مشمول حکم این تبصره است.

تبصره «۳» - وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی موضوع ماده (۱۰۲) قانون محاسبات عمومی کشور را تا پایان شهریورماه سال بعد و اصلاحیه صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی موضوع ماده (۵) قانون تفریق بودجه سال‌های پس از انقلاب را حداکثر تا پانزدهم اسفندماه سال بعد به دیوان محاسبات کشور و هیئت وزیران ارسال نماید.

۲. **ماده (۱۹)** - در اجرای بودجه دستگاه اجرایی مکلف است براساس شرح فعالیت‌ها و طرح‌ها که بین دستگاه و سازمان مورد توافق واقع شده است در حدود اعتبارات مصوب عمل نماید.

ماده (۲۰) - کلیه اعتبارات جاری و عمرانی که در بودجه عمومی دولت به تصویب می‌رسد براساس گزارش‌های اجرایی بودجه و پیشرفت عملیات در دوره‌های معین شده توسط کمیته‌ای مرکب از نمایندگان وزارت دارایی و سازمان تخصیص داده می‌شود. نحوه تخصیص اعتبارات فوق‌الذکر و دوره‌های آن به‌موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که بنابه پیشنهاد وزارت دارایی و سازمان به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

۳. **ماده (۷۹)** - افزایش اعتبار هزینه هریک از برنامه‌ها و فصول هزینه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی منظور در قوانین بودجه سالیانه، از محل کاهش دیگر برنامه‌ها و فصول هزینه دستگاه ذی‌ربط، مشروط به آنکه در جمع اعتبارات هزینه‌ای آن دستگاه تغییری حاصل نشود حداکثر تا سی درصد (۳۰٪) به پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه اجرایی و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مجاز می‌باشد.

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کماکان بودجه خود را در قالب برنامه و طرح، تنظیم و اجرا می‌نمایند و تخصیص دریافت می‌کنند و تابع قانون تشکیل هیئت امنای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی مصوب سال ۱۳۶۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی و قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ مجلس شورای اسلامی و آیین‌نامه‌های مربوطه می‌باشند.

۴. **ماده (۱۲۲)** - مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مکلفند ظرف شش ماه پس از پایان سال مالی ترانزنامه و حساب سود و زیان (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی) شرکت را رسیدگی و تصویب نمایند.

- شود. چراکه مهلت ارسال ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۹۸)^۱، در لایحه جاری، تا پایان خردادماه تعیین شده که با ماده (۱۳۲) قانون محاسبات سازگار نیست.
۲. مهلت ارائه گزارش تفریغ توسط دیوان محاسبات، طبق اصل پنجاه‌وپنجم (۵۵) قانون اساسی و ماده (۱۰۴) قانون محاسبات عمومی، تا پایان سال بعد است، لذا باید به این سؤال پاسخ داد که با توجه به محدود شدن زمان برای ارائه گزارش تفریغ (موضوع تبصره «۳» لایحه پیشنهادی) آیا برای دیوان محاسبات تهیه گزارش تفریغ در موعد مقرر امکانپذیر خواهد بود؟ این ترتیبات با صلاحیت دیوان محاسبات مغایرت دارد، زیرا اصل پنجاه‌وپنجم (۵۵) تصریح بر مصرف کرده است و روح و فلسفه آن کنترل و بازبینی بودجه سال قبل است.
۳. در تبصره «۴» ماده‌واحد وظیفه وزارت امور اقتصادی و دارایی در رابطه با اطلاعات دریافتی مشخص نشده است. در واقع تعیین نشده است که وزارت اقتصاد پس از دریافت اطلاعات مذکور، باید چه مواردی را مورد بررسی قرار دهد و در نتیجه این بررسی چه اقداماتی انجام داده یا به چه نهادی گزارش بدهد.
۴. صورتحساب پرداخت و دریافت وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، طبق ماده (۹۵) قانون محاسبات عمومی^۲ بایستی تا پایان ماه بعد توسط ذی‌حسابان به دیوان محاسبات تحویل شود. در تبصره «۴» لایحه پیشنهادی، پیشنهاد شده است که این موارد به‌صورت فصلی به وزارت اقتصاد و دارایی ارسال شود. لازم است مشخص شود آیا صورتحساب‌های ارسال شده به دیوان محاسبات نیز مشمول این حکم خواهند بود یا خیر. علاوه بر موارد فوق، قوانین زیر نیز با این لایحه تعارض دارند که بایستی به‌نحو اصلاح شوند:
- فراز دوم ماده (۱۶) (در مورد مانده وجوه سال قبل)^۳ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) بایستی نسخ شود.
 - مواد (۹۸)، (۱۳۲) و (۱۳۳) قانون محاسبات عمومی نیز به تبصره «۵» افزوده شوند.

۴. بررسی مفاد لایحه از منظر حقوقی

فصل چهارم قانون محاسبات عمومی در مورد تهیه و تنظیم حساب‌های دولتی بوده و در لایحه پیشنهادی به مواد (۹۵)، (۹۸)، (۹۹) و (۱۰۰) این فصل اشاره شده است. در حال حاضر ضوابط صورتحساب‌ها به‌صورت کامل و دقیق رعایت نمی‌شود و صورتحساب‌ها با تأخیر و یا به‌صورت ناقص ارائه می‌شود. دلیل این تأخیر براساس نظر جمعی از کارشناسان، به مشکلات اجرایی و اداری و یا به‌عبارتی به ظرفیت اداری تهیه

۱. ماده (۹۸) - شرکت‌های دولتی مکلفند ترازنامه و حساب سود و زیان خود را بلافاصله پس از تصویب مجمع عمومی مربوط برای درج در صورتحساب عملکرد سالیانه بودجه کل کشور به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارسال نمایند.

۲. ماده (۹۵) - کلیه ذی‌حسابان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مکلفند نسخه اول صورتحساب دریافت و پرداخت هر ماه را همراه با اصل اسناد و مدارک مربوط منتهی تا آخر ماه بعد و حساب نهایی هر سال را حداکثر تا پایان خردادماه سال بعد به ترتیبی که در اجرای ماده (۳۹) قانون دیوان محاسبات کشور مقرر می‌شود به دیوان مذکور تحویل و نسخه دوم صورتحساب‌های مذکور را بدون ضمیمه کردن اسناد و مدارک به‌نحوی که وزارت امور اقتصادی و دارایی معین می‌کند به وزارت نامبرده ارسال نمایند.[۲۴]

۳. مانده وجوه مصرف نشده اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن دسته از طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی که عملیات اجرایی آن پایان نیافته، در پایان هر سال مالی پس از واریز به خزانه می‌تواند با درج در بودجه به سال‌های بعد منتقل شود تا به مصرف همان طرح و پروژه برسد.

صورت‌حساب‌ها برمی‌گردد. حال که در لایحه پیشنهادی احکام سخت‌گیرانه‌تری بر دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی وضع شده، انتظار می‌رود که نواقص و تأخیرها تشدید شود. به همین دلیل لازم است برای هر دو مشکل ضمانت اجرا و همچنین محدودیت‌های اداری در متن لایحه تمهیداتی در نظر گرفته شود.

علاوه بر این علی‌رغم تلاش ماده‌واحد پیشنهادی در ایجاد سازگاری بین تغییرات جدید و سایر قوانین، این پیشنهاد همچنان از لحاظ قانونی دچار ناهمخوانی با سایر قوانین یا ملاحظات حقوقی است؛ برخی از این موارد عبارتند از:

۱. در راستای لزوم رعایت حکم ماده (۱۲۷) «قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» مبنی بر لزوم تناسب عنوان و مفاد طرح‌ها و لوایح، ذکر این نکته لازم است که عنوان این لایحه با مفاد آن تناسب ندارد؛ چراکه صرفاً ماده‌واحد اصلاحی به اصلاح «قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور»^۱ مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۵ مربوط است و تبصره‌های ماده‌واحد اصلاحی، به قانون مذکور و نیز مواد (۶۳) و (۶۴) «قانون محاسبات عمومی کشور» ارتباطی ندارد، بلکه درخصوص اصلاح مواد دیگری از «قانون محاسبات عمومی کشور» و حتی موادی از قوانین دیگر، یعنی قوانین «الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»، «رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» و «تفریغ بودجه سال‌های پس از انقلاب»، احکامی را پیش‌بینی کرده است.

۲. از لحاظ شکلی، نحوه تنظیم این مصوبه با اصول تنقیحی و قانون‌نویسی مغایرت دارد؛ چراکه اولاً، مشتمل بر چند موضوع است و لذا نباید به‌صورت ماده‌واحد و تبصره تنظیم شود، بلکه باید با موادی مجزا تدوین شود و ثانیاً، نحوه اصلاح مواد «قانون محاسبات عمومی کشور» و قوانین دیگر در این مصوبه، به‌صورت منجز و دقیق تنظیم نشده است و به‌صرف بیان عباراتی کلی بدون تعیین متن دقیق اصلاحی ماده مربوط، اکتفا شده است.

۳. در ماده‌واحد اصلاحی، با توجه به اینکه «قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور»، پیش از این به‌موجب تبصره بند «۴» ماده (۲۶) «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)»^۲ مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ اصلاح شده است، اصلاح قانون صدرالذکر به‌معنای اصلاح «قانون

۱. ماده‌واحد (اصلاحی ۱۳۹۳/۱۲/۴) - مهلت‌های مذکور در مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ برای تعهد و پرداخت هزینه‌های جاری و عمرانی (سرمایه‌گذاری ثابت) اعم از اینکه از محل اعتبارات عمومی و یا اختصاصی تأمین شده [و] در مورد اعتبارات هزینه‌ای تا پایان سال مالی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تا پایان فروردین‌ماه سال بعد توسط خزانه‌داری کل کشور در اختیار دستگاه‌های اجرایی قرار گرفته باشند، به‌ترتیب برای هزینه‌های جاری پایان فروردین‌ماه و هزینه‌های عمرانی پایان نیمه‌سال بعد اصلاح می‌گردد. ماندهٔ وجوه مصرف نشده تا تاریخ‌های مذکور پس از انقضای مهلت، طرف ده روز به خزانه واریز می‌گردند. کلیه قوانین و مقررات عام و خاص مغایر از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون لغو می‌گردند.

۲. ماده (۲۶) - ۲ - به وزارت امور اقتصادی و دارایی (خزانه‌داری کل کشور) اجازه داده می‌شود با رعایت مقررات قانونی مربوط از محل منابع وصولی بودجه عمومی دولت که تا پایان اسفندماه هر سال به حساب‌های مربوط به خزانه‌داری واریز شده است، حداکثر تا پایان فروردین‌ماه سال بعد و در سقف تخصیص‌های ابلاغی تا پایان سال مالی مربوط، که با رعایت مفاد بند «و» ماده (۲۳۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ و ماده (۳۰) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱ و اصلاحات بعدی آن صورت گرفته، نسبت به تأمین و پرداخت درخواست وجه دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط بابت اعتبارات مصوب تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (اعم از محل درآمد اختصاصی یا عمومی) اقدام کند. تبصره در ماده‌واحد قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۵، عبارت «در مورد اعتبارات هزینه‌ای تا پایان سال مالی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تا پایان فروردین‌ماه سال بعد توسط خزانه‌داری

الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» بوده که با توجه به حکم ماده (۱۲۲) «قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰)»^۱ مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴، بخشی از قانون اخیرالذکر محسوب می‌شود و لذا مستلزم کسب رأی دوسوم است.

۴. در ماده‌واحد اصلاحی، مهلت هزینه‌کرد اعتبارات از یک ماه پس از پایان سال درخصوص اعتبارات جاری و چهار ماه پس از پایان سال درخصوص اعتبارات عمرانی، به یک سال پس از پایان سال افزایش پیدا کرده است. چنین امری مغایر سالیانه بودن بودجه، (موضوع اصل پنجاه‌ودوم قانون اساسی) است و مؤید این نظر نیز رویه شورای نگهبان است، توضیح آنکه در سال‌های اخیر که این حکم عیناً در مصوبات مجلس درخصوص لایحه بودجه کل کشور درج شده بود، شورای نگهبان آن را مغایر اصل پنجاه‌ودوم قانون اساسی شناخته است. نمونه آن، نظر شورای نگهبان درباره بند «ب» تبصره «۲۰» مصوبه مجلس درخصوص «لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور» است که طی آن اعلام داشته است: «نظر به اینکه با توجه به اصل پنجاه‌ودوم (۵۲) قانون اساسی، بودجه سالیانه می‌باشد، علی‌هذا و با عنایت به اینکه در این بند، بودجه حتی برای سال سوم هم مصرف می‌شود، مغایر اصل مذکور است». همچنین چنین حکمی به دلیل ایجاد اختلال در نظارت دیوان محاسبات کشور و تهیه گزارش تفریغ بودجه به صورت جامع و یکپارچه، مغایر اصل پنجاه‌وپنجم (۵۵) قانون اساسی است. البته ذکر این نکته لازم است که مشابه حکم ماده‌واحد اصلاحی، بجز عبارت «وجوهی که طی این مهلت به مصرف نرسیده باشد، حداکثر ظرف مدت بیست روز به خزانه واریز می‌شود» در انتهای آن، در جزء «۱» بند «د» تبصره «۲۰» «قانون بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور» آمده است، ولی تفاوت مهم آن با حکم ماده‌واحد اصلاحی این است که در تبصره اخیرالذکر به «برگشت مانده وجوه مصرف نشده به خزانه» تصریح شده است.

۵. در تبصره «۱» ماده‌واحد اصلاحی، ضمانت اجرای مهلت تعیین شده برای تهیه و ارائه صورتحساب دریافت و پرداخت و صورت‌های مالی مشخص نشده است و این امر ایراد دارد.

۶. در تبصره «۲» ماده‌واحد اصلاحی، حکم صدر ماده از جهت اصلاح «قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)» که با توجه به حکم ماده (۱۲۲) «قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰)»، بخشی از قانون اخیرالذکر محسوب می‌شود، مستلزم کسب رأی دوسوم است.

۷. در تبصره «۲» ماده‌واحد اصلاحی، حکم ذیل تبصره واجد ابهام است و مشخص نیست که مرجع و نحوه حسابرسی مذکور، مشمول کدام یک از احکام این تبصره می‌شود.

کل کشور در اختیار دستگاه‌های اجرایی قرار گرفته باشند»، جایگزین عبارت «و تا پایان سال مالی توسط خزانه‌داری کل کشور در اختیار ذی‌حسابی دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط قرار گرفته باشند»، می‌شود.

۱. ماده (۱۲۲) - قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن تنفیذ و احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ و قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ و ماده (۶۶) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی به‌عنوان بخشی از این قانون در طول اجرای قانون برنامه حاکم بوده و...».

۸. در تبصره «۳» ماده‌واحد اصلاحی، مهلت تعیین شده جهت ارسال اصلاحیه صورت‌حساب عملکرد بودجه هر سال مالی (۱۵ اسفندماه سال بعد)، موجب اخلاص در نظارت دیوان محاسبات کشور و تهیه گزارش تفریغ بودجه می‌شود و لذا مهلت مذکور باید کاهش یابد.

۹. حکم تبصره «۴» ماده‌واحد اصلاحی، با توجه به وجود تکلیف «وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی» به ارائه صورت‌حساب دریافت و پرداخت «به‌طور ماهیانه» در وضعیت فعلی (ماده (۹۵) «قانون محاسبات عمومی کشور»)، در خصوص «وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی» زائد است. همچنین اصطلاح «دستگاه اجرایی» دارای تعاریف متعدد قانونی است و باید مشخص شود که در اینجا کدام تعریف بر این اصطلاح حاکم است. توضیح آنکه اصطلاحات «دستگاه اجرایی» و «دستگاه‌های اجرایی» در ماده (۱) «قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۶-۱۴۰۰)»^۱، ماده (۵) «قانون مدیریت خدمات کشوری»^۲ مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ و بند «۱۱» ماده (۱) «قانون برنامه و بودجه کشور»^۳ مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ تعریف شده است که این تعاریف از حیث مفهوم و مصادیق اختلاف دارند.

۱۰. حکم تبصره «۵» ماده‌واحد اصلاحی، صرفنظر از آنکه ضرورتی ندارد و زائد است، جامع نبوده و ماده (۹۸) «قانون محاسبات کشور» و مواد سایر قوانین اصلاحی به‌موجب این مصوبه را دربر نمی‌گیرد و همچنین به‌دلیل عدم شفافیت، با حکم بند «۱۳»، «سیاست‌های کلی نظام اداری» مبنی بر لزوم «شفافیت در تنظیم قوانین» و بند «۹» «سیاست‌های کلی نظام قانونگذاری» مبنی بر لزوم «شفافیت و عدم ابهام» و «جامعیت» قانون تعارض دارد و در نتیجه، مغایر اصل یکصد و دهم (۱۱۰) قانون اساسی است.

جمع‌بندی و پیشنهاد تقنینی

این لایحه با دائمی کردن بند «ه» تبصره «۲۰» قانون بودجه ۱۳۹۸ حرکت مثبتی در جهت نظام‌مند کردن حسابرسی بودجه به‌شمار می‌رود، با این حال تمدید زمان مصرف تا پایان سال آینده که در این ماده‌واحد مطرح شده است با توجه به ایرادات قانونی و همچنین مخاطرات بیان شده توصیه نمی‌شود.

با توجه به اینکه بخش مربوط به مهلت صورت‌حساب‌ها در قانون بودجه آمده و بخش مربوط به تعویق هزینه‌ها توصیه نمی‌شود، پیشنهاد کلی مرکز پژوهش‌ها، رد کلیات لایحه مذکور است. با وجود

۱. ماده (۱) - تعاریف و اختصارات {...}

دستگاه‌های اجرایی: دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری با رعایت ماده (۱۱۷) اصلاحی آن قانون مصوب ۱۳۸۶ و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی کشور.

۲. ماده (۵) - دستگاه اجرایی: کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است، از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، دستگاه اجرایی نامیده می‌شوند.

۳. ماده (۱) - تعاریف اصطلاحات مندرج در این قانون به قرار زیر است:

۱۱- دستگاه اجرایی: منظور وزارتخانه، نیروها و سازمان‌های تابعه ارتش شاهنشاهی، استانداری یا فرمانداری کل، شهرداری و مؤسسه وابسته به شهرداری، مؤسسه دولتی، مؤسسه وابسته به دولت، شرکت دولتی، مؤسسه عمومی عام‌المنفعه و مؤسسه اعتباری تخصصی است که عهده‌دار اجرای قسمتی از برنامه سالیانه بشود.

این و در صورت نظر نمایندگان محترم بر دائمی کردن تبصره‌های قانون بودجه و تمدید زمان مصرف اعتبارات چند پیشنهاد ارائه می‌شود:

۱. ساختار کنونی لایحه مبنی بر اصلاح قانون اصلاح چند ماده قانونی، با توجه به ایرادات بیان شده تغییر کند و در قالب اصلاح چند ماده قانون محاسبات عمومی و نه در قالب ماده واحد بیان شود. همچنین چند حکم قانونی دیگر که در این لایحه به آن اشاره شده - نظیر ماده (۹۵)، (۹۸) و (۱۰۲) قانون محاسبات عمومی نیز جزو قوانین مورد اصلاح ذکر شود.

۲. با توجه به وجود مخاطرات تعویق پرداخت‌ها و همچنین ایرادات قانونی که حساسیت نمایندگان و شورای نگهبان نیز مؤید آن است، پیشنهاد می‌شود تمدید زمان نگاهداری منابع تخصیص داده شده با موارد زیر جایگزین شود:

الف) دستگاه‌های اجرایی برحسب مبلغی که از اعتبار سال قبل به خزانه برمی‌گردانند، در اولویت تخصیص سال آینده قرار بگیرند. با این تدبیر شاید بتوان مشکل هزینه‌کردهای غیرضروری در پایان مهلت قانونی را تا حدی برطرف نمود.

ب) دستگاه‌های خواهان انتقال پول تا پایان سال آینده موظفند درخواست خود را حداکثر تا پایان فروردین ماه به خزانه اعلام کنند و در صورت تأیید خزانه مهلت پرداخت تا پایان سال آینده تمدید خواهد شد. این تمدید مشروط بر این است که حجم کل مبالغ منتقل شده تا پایان سال، از سه درصد کل حجم تخصیص فراتر نرود.

۳. ابهامات مطرح شده در متن گزارش، در متن جدید لایحه برطرف شوند. برخی از این ابهامات عبارتند از:

۱. ماده (۱۳۲) قانون محاسبات عمومی^۱ - که به مهلت تهیه و تصویب صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی تا پایان شهریورماه اشاره دارد - با این اصلاحیه همخوانی ندارد و باید تکلیف این قانون مشخص شود.
۲. در تبصره «۴» ماده واحد وظیفه وزارت امور اقتصادی و دارایی در رابطه با اطلاعات دریافتی مشخص نشده است. در واقع تعیین نشده است که وزارت اقتصاد پس از دریافت اطلاعات مذکور، باید چه مواردی را مورد بررسی قرار دهد و در نتیجه این بررسی چه اقداماتی انجام داده یا به چه نهادی گزارش بدهد.

۳. صورتحساب پرداخت و دریافت وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی، طبق ماده (۹۵) قانون محاسبات عمومی^۲ بایستی تا پایان ماه بعد توسط ذی‌حسابان به دیوان محاسبات تحویل شود. در تبصره «۴» لایحه پیشنهادی، پیشنهاد شده است که این موارد به صورت فصلی به وزارت اقتصاد و دارایی ارسال شود. لازم است مشخص شود آیا صورتحساب‌های ارسال شده به دیوان محاسبات نیز مشمول این حکم خواهند بود یا خیر.

۱. ماده (۱۳۲) - مجامع عمومی شرکت‌های دولتی مکلفند ظرف شش ماه پس از پایان سال مالی ترازنامه و حساب سود و زیان (شامل عملیات جاری و طرح‌های عمرانی) شرکت را رسیدگی و تصویب نمایند.
۲. ماده (۹۵) - کلیه ذی‌حسابان وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی مکلفند نسخه اول صورتحساب دریافت و پرداخت هر ماه را همراه با اصل اسناد و مدارک مربوط منتهی تا آخر ماه بعد و حساب نهایی هر سال را حداکثر تا پایان خردادماه سال بعد به ترتیبی که در اجرای ماده (۲۹) قانون دیوان محاسبات کشور مقرر می‌شود به دیوان مذکور تحویل و نسخه دوم صورتحساب‌های مذکور را بدون ضمیمه کردن اسناد و مدارک به نحوی که وزارت امور اقتصادی و دارایی معین می‌کند به وزارت نامبرده ارسال نمایند. [۲۴]

پیوست ۱. خلاصه گزارش صندوق بین‌المللی پول در خصوص انتقال پرداخت به دوره آینده

مطالب این بخش خلاصه گزارش Carry-Over of Budget Authority نوشته Lienert و Ljungman است که در سال ۲۰۰۹ توسط صندوق بین‌المللی پول منتشر شده است.

کلمات کلیدی

• **Carry over**: منتقل کردن هزینه‌ها از دوره‌ای به دوره دیگر که در متن گزارش، بسته به کاربرد، منتقل کردن یا تعویق انداختن ترجمه شده است. در مقالات علمی از عبارت budget retained fund نیز استفاده شده است.

• **Carry forward**: همان کری اور منفی است به معنای قرض از آینده برای مخارج حال، در این متن انتقال به آینده یا تعویق به دوره بعد ترجمه شده است.

• **Draw down**: فاصله از اوج نمودار را می‌گویند.

• **Consolidation**: تحکیم بخشی مالی یعنی سیاست‌هایی که در بودجه اعمال شده تا حجم بدهی و انباشت‌ها به حداقل برسد.

• **Overhang**: برآمدگی، یعنی چقدر از هزینه‌ها علاوه بر موارد پیش‌بینی شده استفاده شده است.

• **Over budgeting**: بودجه‌ریزی موازی - فرابودجه‌ریزی، استفاده از منابع و مصارفی فراتر از بودجه تصویب شده است.

• **Budget manager**: فردی که در سازمان با تحلیل مؤلفه‌های قانونی از تمامی دفاتر، تقاضای آینده و امکان‌پذیری تأمین مالی را فراهم می‌کند. در اینجا بسته به مورد ذی‌حساب یا دستگاه اجرایی ترجمه شده است.

۱. مقدمه و تعریف

• تعویق مالی زمانی معنا می‌دهد که بودجه برای یک سال مالی تعریف می‌شود، اما مصارف ممکن است به دوره‌ای فراتر از یک دوره مالی خاص مرتبط شوند و در این شرایط نیاز به انتقال پرداخت داریم. با این حال باید توجه داشت که فرایند مذکور به شکل یک استثنا آورده شود و مبانی سالیانه بودن بودجه را زیر سؤال نبرد.

• هرچه فرایند تخصیص دارای اصطکاک بیشتری باشد نیاز به تعویق بیشتر می‌شود. از جمله این اصطکاک‌ها می‌توان به طبیعت ناهمگن تعهدات تخصیص داده شده^۱ دولت که منجر به اختلال در نظام تخصیص در زمان‌های اوج تعهدات می‌شود، اطلاعات نامتقارن، زمان محدود و همچنین زمانبر بودن فرایند تخصیص اشاره کرد و از آنجا که بودجه‌ریزی به صورت برآورد هزینه‌ها و زمان‌ها انجام می‌پذیرد این تعویق مصارف اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

۱. در اینجا معادل Undertakings مطرح بوده که همان تعهدات Commitment در حال اعمال است.

• روش‌های مختلفی برای انتقال بودجه بین دو سال وجود دارد که تعویق تنها یکی از آنهاست. در بودجه‌ریزی نقدی و نظام حسابداری، تراکنش‌های سال قبل می‌توانند در بازه زمانی محدودی (مثلاً یک ماه) در سال آینده ثبت شوند. در برخی از کشورهای پیشرفته بودجه‌ریزی مبنای تعهدی دارد و میزان استفاده واقعی از منابع محاسبه می‌شود. در چنین نظامی به‌ندرت ممکن است که از تخصیص کالا و خدمات از پیش پرداخت شده استفاده شود. لذا در نظام بودجه‌ریزی مبتنی بر تعهدات نیازی به تعویق مصارف وجود ندارد.

به‌طور کلی موافقان امکان تعویق پرداختی‌ها به موارد زیر اشاره می‌کنند:

- **ارتقای کارایی:** معمولاً در پایان هر سال، با توجه به اتمام زمان‌بندی پرداخت بودجه هزینه‌های فاقد توجهیه، وجود دارد. دلیل این اتفاق این است که ذی‌حساب‌ها به بازگشت منابع به دولت به چشم فرصت از دست رفته در هزینه‌کرد نگاه می‌کنند و می‌دانند که ضرورتی ندارد که در دوره بعدی این منابع مجدداً تخصیص پیدا کند. از طرف دیگر از دیدگاه ذی‌حساب‌ها، بازگشت پول این علامت را به ناظر مالی می‌دهد که اعتبار تخصیص داده شده برای این دستگاه بیش از نیاز آن دستگاه بوده و این می‌تواند تخصیص‌های آینده را دچار چالش کند. تعویق هزینه‌کرد می‌تواند این روند را مدیریت کند.

- **امکان ابتکارات صرفه‌جویانه:** از سوی دیگر تعویق هزینه‌ها می‌تواند ابتکارات هزینه‌کرد بادوام و صرفه‌جویانه را بالا ببرد. چراکه دستگاه اجرایی در موقعیت بهتری از تخصیص‌دهنده بودجه برای توجه به چنین سیاست‌هایی است و بهتر می‌تواند تخصیص دهد. با این حال وجود این صرفه‌جویی‌ها جز در پروژه‌های خاص بسیار محدود است. برای چنین بهبودی باید دستگاه در نحوه استفاده از منابع اختیارات داشته باشد تا بتواند به صرفه‌جویی دست پیدا کند.

- **آشکار شدن منابع واقعی مورد نیاز:** با افزایش زمان اطلاعات بیشتری برای سیاستگذار افشا شده و او بهتر می‌تواند در مورد میزان مورد نیاز از منابع و نحوه آن تصمیم اتخاذ کند.

- **تسهیل پروژه‌های چندساله:** در پروژه‌های چندساله نظیر پروژه‌های بزرگ عمرانی که برآورد هزینه‌ها مرتباً تغییر می‌کند امکان تعویق پرداخت‌ها باعث می‌شود تا اصلاحات بودجه کمتری را شاهد بوده و به‌جای مدیریت هزینه سالیانه بر روی مدیریت بهتر هزینه کل پروژه تمرکز شود.

- **جبران نارسایی‌های اجرای بودجه:** معمولاً فرایند اجرا با صلبیت‌ها و اصطکاک‌هایی همراه است که از سرعت اجرای بودجه کم می‌کند. لذا سال مالی قانونی با آنچه در عمل رخ می‌دهد دارای تفاوت است.

از سوی دیگر مهم‌ترین دلایل مخالفت با انتقال منابع به سال بعد به شرح زیر است:

به‌طور کلی تعویق تعهدات مستلزم سه شرط است: اول آنکه حجم تخصیص داده شده برای وظیفه اختصاص داده شده مناسب باشد و فقط از منظر زمان‌بندی مشکل وجود دارد. دوم حجم پول به تعویق

انداخته شده کوچک باشد و هزینه فرصت کار انجام شده با آن در مقایسه با منافع حاصل از نگاهداری پول نزد دستگاه اجرایی ناچیز باشد. سوم آنکه لازم است دستگاه تخصیص‌دهنده در هنگام تخصیص بین زمان انجام فعالیت بی تفاوت باشد. این شروط لزوماً برقرار نیست و نمی‌توان هر هزینه‌ای را به دوره بعد منتقل کرد. علاوه بر این، مشکلات دیگری نیز با تعویق مصارف به وجود می‌آیند که از آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

– **بودجه‌ریزی موازی:** شناسایی اینکه بودجه تخصیص داده شده بیش از حد مورد نیاز بوده و یا فعالیت هدفگذاری شده به درستی انجام نشده است، در شرایطی که امکان انتقال بودجه وجود داشته باشد برای ناظر مالی چندان راحت نیست. همچنین زمانی که فعالیت به طور دقیق برنامه‌ریزی شود و امکان تبذیر در پایان سال به حداقل می‌رسد، لذا در این موارد تعویق بودجه چندان منطقی نخواهد بود. از موارد دیگری که به تعویق انداختن بودجه چندان منطقی نیست، می‌توان به شهریه و بدهی‌های بر ذمه دولت اشاره کرد که امکان تبذیر وجود ندارد و بهانه‌ای برای تعویق نیست.

– **از دست رفتن توان کنترل سیاست:** هرچه حجم به تعویق افتاده رشد کند، توان ناظر مالی در کنترل هزینه‌کرد کاهش پیدا می‌کند و بین دستگاه اجرایی و ناظر مالی فاصله بیشتری در اهداف دنبال شده شکل می‌گیرد.

– **زمان‌بندی:** هرچه برای دولت زمان‌بندی اجرای پروژه مهم‌تر باشد، انتقال منابع می‌تواند مشکل بیشتری ایجاد کند. این مسئله به‌ویژه در دو مورد دارای اهمیت دوچندان است. اول در زمانی که دولت از بسته‌های محرک مالی در چرخه‌های تجاری استفاده می‌کند، بسیار تمایل دارد که محرک مالی به صورت فوری اجرا و اثرگذار شود. یکی دیگر از مواردی که زمان‌بندی برای دولت اهمیت پیدا می‌کند در زمان‌های تثبیت مالی است که تعویق پرداخت‌ها هدفگذاری مالی سالیانه دولت را تغییر می‌دهد.

۲. امکان چه محدودیت‌هایی باید برای تعویق هزینه‌ها اعمال نمود

با توجه به اینکه محدودیت‌ها و نکاتی برای استفاده از تعویق پرداخت‌ها وجود دارد، بایستی شاخص‌های مفهومی برای استفاده از تعویق پرداخت استفاده کرد. این شاخص‌ها باید به‌عنوان مبانی راهنمای استفاده برای هر کشور به‌طور ویژه تعریف و مورد استفاده قرار گیرد. با این حال در عمل بسیار مشکل است که بتوان برای هر مورد مشخصی بیان کرد که:

۱. آیا تعویق ضرورت دارد یا خیر؟

۲. چه میزان از منابع هزینه نشده می‌تواند به دوره بعدی منتقل شود؟

۳. آیا در سال خاصی می‌توان این تعویق را انجام داد؟

چند روش برای پاسخ به این دغدغه‌ها وجود دارد:

الف) ارزیابی گزینه به گزینه: یک رویکرد پیشنهادی این است که در هر گزینه یا مورد مشخص این اجازه به وزارت دارایی داده شود که حجمی از منابع که قابل انتقال به دوره بعدی است را مشخص کند. چنین فرایندی تنها برای پروژه‌های محدودی نظیر پروژه‌های چندساله یا خریدهای بزرگ قابل استفاده است. ژاپن و آلمان از این رویکرد استفاده کرده‌اند (جدول ۱) با این حال، این رویکرد خالی از اشکال نیست؛ این رویکرد نیازمند حجم بزرگی از اطلاعات بوده و منابع و زمان مورد نیاز برای آن بالاست. درواقع ارزیابی گزینه به گزینه برای پروژه‌های زیاد و کوچک چندان به صرفه نیست.

ب) گزینه‌ای برای محدودیت عمومی: عمده کشورها، از طریق اعمال محدودیت بر روی حجم انتقال به دوره بعد، نظام‌مند کردن انتقال هزینه‌ها برای گستره‌ای از هزینه‌ها را دنبال کرده‌اند. این شاخص‌ها هرچه دقیق‌تر بیان شود پایداری و پیش‌بینی‌پذیری هزینه‌ها را بالا می‌برد. محدودیت‌های مقداری می‌تواند به سه روش اعمال شود:

۱. محدودیت‌گذاری روی حجمی از هزینه‌ها که معوق می‌شود (مثلاً هر سال ۳ درصد هزینه‌ها می‌تواند به سال آینده منتقل شود).

یکی از روش‌های پیشبرد هم‌زمان این رویکرد با بررسی مورد به مورد است. به‌طور مثال در کشور سوئد دستگاه‌ها می‌توانند تا ۳ درصد از هزینه‌ها را به سال آینده منتقل کنند، مگر آنکه دولت به‌طور خاص تصمیم دیگری بگیرد.

۲. سقف‌گذاری روی حجم انباشته شده هزینه‌های معوق (مثلاً از ۱۰ درصد کل تخصیص‌ها فراتر نرود). در این رویکرد اگرچه برای یک سال خاص حجم بالاتری از هزینه‌ها می‌توانند به سال بعد منتقل شوند، اما انباشت این هزینه‌ها نمی‌تواند از حدی بیشتر شود. لذا انتقال بیشتر پرداخت‌ها در این دوره به معنای محدود شدن دستگاه اجرایی در دوره‌های آینده است.

۳. سقف و کف مصرف بودجه تخصیص داده شده در این روش دستگاه اجرایی نمی‌تواند بیشتر از درصد مشخصی از روند عملکرد سال‌های قبل را به دوره بعد منتقل کند. به‌طور مثال تنها می‌تواند ۱۰ انحراف نسبت به هزینه‌های انجام شده در سال‌های قبل را به دوره بعد انتقال داده و مابقی را بایستی به خزانه بازگرداند.

جدول ۱. تعویق هزینه‌ها در کشورهای مختلف

آمریکا	بریتانیا	سوئد	روسیه	مکزیک	ژاپن	اندونزی	آلمان	فرانسه	
آیا انتقال پرداخت به دوره بعد وجود دارد؟									
بله	بله	بله	بله	خیر	بله	بله	بله	بله	هزینه‌های عملیاتی
بله	بله	بله	بله	خیر	بله	بله	بله	بله	هزینه‌های سرمایه‌گذاری
بله	برخی	بله	خیر	خیر	بله	—	بله	بله	پرداخت‌های انتقالی
چه محدودیت‌هایی اعمال شده است؟									
بله	خیر	امکانپذیر	—	—	بله	بله	بله	—	ارزیابی گزینه به گزینه
خیر	خیر	خیر اما معمولاً ۳٪	—	—	خیر	خیر	خیر	بله ۳٪	محدودیت میزان هزینه‌ای که می‌تواند معوق شده به درصد ثابتی از بودجه
خیر	خیر	خیر	—	—	خیر	خیر	محدودیت دوساله	—	سقف‌گذاری روی سقف حجم انباشت شده هزینه‌های معوق
	از ۲۰۰۵ بله	خیر	—	—	—	—	—	—	سقف و کف مصرف بودجه تخصیص داده شده
نحوه قانونگذاری در مورد انتقال پرداخت‌ها									
خیر	خیر	بله	بله	—	بله	بله	بله	بله	توسط مجلس
خیر	خیر	بله	—	—	—	بله	بله	بله	توسط دولت

بررسی OECD در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۷ نشان می‌دهد که تعویق هزینه‌ها به‌ویژه در هزینه‌های سرمایه‌گذاری و عملیاتی بین کشورهای OECD رایج است، اما در کشورهای دیگر کمتر مشاهده می‌شود. این بررسی همچنین نشان می‌دهد که هر زمان تعویق هزینه‌ها اجازه داده شده است یا به‌صورت بررسی گزینه به گزینه یا به‌صورت محدودیت اندازه‌ای محدود شده است.

۳. انتخاب سطح بهینه محدودیت بر روی تعویق بدهی

سؤال: محدودیتی که بر تخصیص بودجه سالیانه گذاشته می‌شود، در صورت تعویق هزینه باید در سال آینده همچنان وجود داشته باشد؟ آیا بودجه منتقل شده تنها مجاز به هزینه در ردیف خاصی از بودجه است یا مجری دست بازتری در هزینه‌کرد آن دارد؟ آیا تعویق مصارف می‌تواند مدیریت مالی را دچار خدشه کند؟ اگر بودجه واقع‌گرایانه نوشته شود و قاعده‌گذاری هزینه‌ها و پس‌اندازها به‌درستی اعمال شود حجم هزینه‌ای که به دوره بعد منتقل می‌شود کوچک خواهد بود. با این حال در طول زمان این خطر وجود دارد که انباشت این هزینه‌ها توازن بودجه را برهم زده و هزینه‌کرد یک سال از کل بودجه سال مربوطه بیشتر شود. همچنین رفتار دولت در تخصیص نیز با توجه به حجم انباشت این هزینه‌کرد انباشته شده می‌تواند تغییر کرده و زمان تخصیص به بعد از هزینه منتقل شود. همچنین حجم بالای هزینه شدن این پرداخت‌های منتقل شده انباشته شده می‌تواند مدیریت مالی دولت را به‌ویژه اگر دولت از هدفگذاری خاص مالی استفاده کند، به خطر بیندازد.

۴. پیش شرط‌هایی برای کارایی حداکثر تعویق هزینه‌ها

اگرچه انتقال هزینه‌ها به سال بعد انعطاف و کارایی را بالا می‌برد، با این حال نیازمند برقراری پیش شرط‌هایی است:

۱. **تخصیص صحیح:** منطق اجازه برای انتقال به سال آینده در این است که تخصیص درست به اندازه‌ای است که برای آن ردیف لازم است و وزارت دارایی بایستی مطمئن باشد که هزینه خرج نشده با تأخیر به همان مصرف می‌رسد و خرج هزینه‌های خارج از بودجه نمی‌شود. یک رویکرد برای شناسایی این مسئله این است که با مرور تخصیص‌های گذشته بررسی شود که آیا هزینه‌کرد به اندازه تخصیص بوده یا اینکه تخصیص بیش از نیاز هزینه‌ای دستگاه اجرایی بوده است.

۲. **نظام پیشرفته حسابداری و حسابرسی:** تعویق هزینه‌ها تنها زمانی می‌تواند اعمال شود که امکان بررسی میزان در حال مصرف بودجه در پایان سال وجود داشته باشد و نظام حسابداری دولت بتواند تصویر دقیقی از میزان هزینه‌کرد در مقایسه با بودجه داشته باشد. این ارزیابی باید در فاصله اندکی از پایان سال انجام بپذیرد (مثلاً دو یا سه ماه) که ذی‌حساب بداند دقیقاً چه میزان هزینه تعویق یافته علاوه بر تخصیص سال آینده در اختیار خواهد داشت.

۳. **دسترسی به تأمین مالی:** لازم است که دولت بتواند به موقع تأمین مالی هزینه‌ها را انجام دهد و زمانی که محدودیت پرداخت وجود داشته باشد برنامه‌ریزی برای پروژه و تعویق آن بی‌معنا خواهد شد.

۴. **حسابرسی بیرونی و کنترل درونی کارا:** لازمه موفقیت در نظام منعطف بودجه‌ریزی این است که اعتبار منتقل شده به سال بعد در راستای اهداف مالی دولت هزینه شود. به همین دلیل وجود حسابرس بیرونی برای کنترل هزینه‌کرد سال آینده و همچنین نظام کنترل داخلی ضرورت پیدا می‌کند.

۵. **اختیارات مدیر بودجه (ذی‌حساب):** مدیریت کارای بودجه زمانی معنا دارد که ذی‌حساب بتواند به صورت بهره‌ور در طول زمان از منابع استفاده کند که این نیازمند میزانی از قدرت مدیریت مالی در اختیار ذی‌حساب است.

۶. **داشتن رویکرد میان‌مدت به سیاست مالی:** پیش‌فرض تعویق هزینه‌ها این است که دولت بین اینکه زمان پرداخت در سال جاری باشد یا سال بعد، بی‌تفاوت است. این اتفاق زمانی رخ می‌دهد که سیاست مالی دولت رویکرد بلندمدت‌تری نسبت به بودجه‌ریزی سالیانه داشته باشد.

۵. توصیه و نتیجه‌گیری

اگرچه نکات مثبتی برای انتقال پرداخت‌ها به سال آینده وجود دارد، اما این کار (بجز استثنائاتی در زمینه طرح‌های سرمایه‌گذاری و تأمین مالی خارجی) اصلاً برای کشورهای دارای نظام ابتدایی بودجه‌ریزی توصیه نمی‌شود.

پیش از هر تعویق هزینه‌ای بایستی بپرسیم که این کار دقیقاً با چه هدفی انجام می‌شود و آیا راه جایگزین کم‌خطرتری وجود دارد یا خیر؟ همچنین لازم است که ۶ پیش‌نیاز این عمل (که در قسمت قبل اشاره شد) را مورد آزمون قرار داد، چراکه در صورت برقرار نبودن این پیش‌نیازها ضرر آن از سود آن بیشتر خواهد بود. از آنجا که کشورها از لحاظ سطوح بودجه‌ریزی شرایط متفاوتی دارند بایستی راهکارهای متفاوتی نیز برای هر سطح پیشنهاد شود. همچنین در هر تعویق پرداخت، باید هزینه فرصت آن را نیز در نظر گرفت. مهم‌ترین هزینه فرصت، کاهش توان سیاستگذار مالی در تأمین مالی در سال آینده است. مخاطره دیگر، اثر انباشت این تعویق هزینه‌هاست که اگر به صورت یک برآمدگی در هزینه‌کرد ظاهر شود، توان سیاستگذاری مالی را محدود خواهد ساخت.

– کشورهای پیشرفته

در صورت برقراری پیش‌شرط‌ها، می‌توان یک نظام تعویق عمومی برای هزینه‌های سرمایه‌گذاری و عملیاتی در این کشورها پیاده‌سازی کرد. پروژه‌های چندساله پس از ارزیابی مورد به مورد می‌توانند تعویق بزرگ داشته باشند. با وجود این برای عمده موارد مصرف، تعویق نیازمند سقف ۳-۵ درصدی میزان تخصیص است. در حالتی که سیاستگذار مالی نتواند برآورد درستی از میزان نرخ بهره یا حقوق مزایا در سال‌های بعد داشته باشد، این سقف باید به صفر کاهش یابد. همچنین برای اینکه توان مدیریت مالی کاهش نیابد، برای دولت بایستی اختیاراتی نظیر کاهش سقف تعویق و یا استفاده از معوقات انباشت شده را در مواقع ضروری در نظر گرفت.

– کشورهای نوظهور

در شرایطی که سهم سرمایه‌گذاری از تولید ناخالص کوچک باشد، تعویق هزینه‌ها در بخش سرمایه‌گذاری نمی‌تواند مشکلی برای مدیریت مالی دولت ایجاد کند. با این حال در مورد هزینه‌های عملیاتی باید با احتیاط بسیار بیشتری عمل کرد به‌ویژه که بسیاری از پیش‌شرط‌های تعویق در این کشورها ممکن است برقرار نباشد.

– کشورهای کمتر توسعه‌یافته

این کشورها شرایط عمومی لازم برای تعویق را ندارند، با این حال تحت شرایطی که کنترل چندساله بر هزینه‌کرد به‌درستی عمل کند، شاید در برخی موارد خاص بتوان از آن استفاده کرد. انتقال پرداخت همچنین در پروژه‌هایی که به صورت کمک تأمین مالی انجام می‌شوند نیز می‌تواند اعمال شود.

پیوست ۲. متن لایحه**مقدمه توجیهی**

نظر به لزوم افزایش کارایی و اثربخشی در مصرف منابع دولت به واسطه ایجاد فرصت کافی برای انجام مخارج و ایجاد امکان اجرای استانداردهای حسابداری بخش عمومی و تعهدی در دولت و لزوم اصلاح مواعید گزارشگری اعم از صورتحساب دریافت و پرداخت و ارسال صورتحساب عملکرد بودجه کل کشور در دوره‌های زمانی مناسب و امکان تهیه صورت‌های مالی دولت در راستای ارتقای شفافیت مالی و پاسخگویی در مقابل ملت به‌عنوان بخشی از حقوق شهروندی، لایحه زیر برای طی تشریفات قانونی تقدیم می‌شود:

لایحه اصلاح قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور

ماده واحده - قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور - مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۵ - و اصلاحات بعدی آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده واحده - در راستای اجرای کامل حسابداری تعهدی، مهلت مذکور در مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور - مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ - برای تعهد و پرداخت اعتبارات هزینه و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای اعم از اینکه از محل اعتبارات عمومی یا اختصاصی تأمین شده و تا پایان سال مالی توسط خزانه‌داری کل کشور در اختیار ذی‌حسابی دستگاه‌های ذی‌ربط قرار گرفته باشند، تا پایان همان سال می‌باشد. مانده وجوه مصرف نشده هر سال، به سال بعد منتقل و در راستای موافقتنامه مربوط تا پایان آن سال قابل مصرف خواهد بود. وجوهی که طی این مهلت به مصرف نرسیده باشد، حداکثر ظرف بیست روز به خزانه واریز می‌شود.

تبصره «۱» - آخرین مهلت تهیه و ارائه صورتحساب دریافت و پرداخت موضوع مواد (۹۵)، (۹۹) و (۱۰۰) قانون محاسبات عمومی کشور تا پایان اردیبهشت‌ماه سال بعد خواهد بود. ارسال صورت‌های مالی شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۹۸) قانون مذکور نیز بلافاصله پس از تهیه به‌همراه گواهی هیئت مدیره یا هیئت عامل حسب مورد، حداکثر تا پایان خردادماه سال بعد الزامی است.

تبصره «۲» - مهلت مقرر در تبصره بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) برای اجرای حسابداری تعهدی، تا پایان قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۹۵ - تمدید می‌شود و آخرین مهلت ارائه صورت‌های مالی موضوع بند «۱» ماده (۲۶) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) پس از حسابرسی تا پایان تیرماه سال بعد خواهد بود. آیین‌نامه اجرایی نحوه گزارشگری و حسابرسی صورت‌های مالی، ظرف دو ماه پس از ابلاغ این قانون، به پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی و دیوان محاسبات کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. مرجع و نحوه حسابرسی بند «پ» ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مشمول حکم این تبصره است.

تبصره «۳» - وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی موضوع ماده (۱۰۳) قانون محاسبات عمومی کشور را تا پایان شهریورماه سال بعد و اصلاحیه صورتحساب عملکرد بودجه هر سال مالی موضوع ماده (۵) قانون تفریح بودجه سال‌های پس از انقلاب را حداکثر تا پانزدهم اسفندماه سال بعد به دیوان محاسبات کشور و هیئت وزیران ارسال نماید.

تبصره «۴» - کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و سایر دستگاه‌های اجرایی در موارد استفاده از بودجه عمومی دولت مکلفند صورتحساب دریافت و پرداخت هر فصل را بدون ضمیمه کردن اسناد و مدارک به‌نحوی که وزارت امور اقتصادی و دارایی معین می‌کند تا آخر ماه پس از آن به وزارت مذکور ارسال نمایند.

تبصره «۵» - از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، احکام مواد (۶۳)، (۶۴)، (۹۵)، (۹۹)، (۱۰۰) و (۱۰۳) قانون محاسبات عمومی کشور و اصلاحات بعدی آن براساس مفاد این قانون لازم‌الاجراست.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۵۶۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه اصلاح قانون اصلاح مواد (۶۳) و (۶۴) قانون محاسبات عمومی کشور»

نام معاونت: مطالعات بخش عمومی

تهیه و تدوین کنندگان: علی حجتی، سیدعباس پرهیزکاری

همکاران: محمدهادی زرافشان، محمدحسین معماریان

اظهار نظر کنندگان: عباس محسنی، محمد برزگر خسروی

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، داریوش ابوحمزه

واژه‌های کلیدی:

۱. انتقال پرداخت اعتبارات

۲. Carry Over

۳. نظارت مالی

۴. تعویق هزینه‌ها

۵. محاسبات عمومی

۶. صورت‌های دریافت و پرداخت

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۳/۲۴